

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Decreta Provinciae Mediolanensis Svb B. Carolo Borromeo, Cardinale
Archiepiscopo, Diuersis temporibus in sex Concilijs, totidemq[ue]
voluminibus edita

Speciano, Cesare

Brixiae, 1603

Tit. Primus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10553

DE IVDICIIS, IUDICIBVS, ET NOTARIIS.

Liber Secundus. Tit. Primus.

VT à foro Episcopali, quantum fieri potest, auaritiæ labes amoueat; & quàm minimis possint incommodis, atque sumptibus causa in eo agantur hæc statuenda censuimus.

Notariorum, & scribarum mercedi taxa est statuenda, & illa, ac iam statuta est obseruanda. Cap. I.

EPISCOPVS, vel Vicarius eius omnibus Notarijs, & scribis sui fori, tam Ciuitatis, quàm diœcesis taxam præfinit, quam pro opere, & officij sui mercede ab vnoquoque in singulis causarum generibus pro loci, & cuiuscumq; rei, ac personæ conditione exigere liceat, obseruare faciat, qui nõ obtemperarit, in eum vehementer animaduertant, & vbi est iam præfinita omnino seruetur.

Collegium, & statuta Notariorum statuenda, ac probanda proptereaq; Iudices deligendi. Cap. II.

COLLEGIVM Notariorum curiæ Episcopalis primo quoque tempore instituatur.

Collegium statuta Episcopo probanda, conficiat; officiales deligat, qui iudicent de eorum inter ipsos controuersijs, quæ ad eorum officium pertineant. In causas autem quæ inter Notarios, & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas Episcopi iudicio relinquunt. In alijs vero causis, si cuiquam cum eis in iudicio agere contingat, eorum iura, priuilegiaq; seruentur.

Testificatio stili causarum qualis esse debet, & seruari.

Cap. I I I.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam Stylum vocant, de aliqua causa nec detur, nec datum vim habeat; nisi ei maior collegij pars subscripserit, cuius etiam formulæ exemplum, ab Episcopo approbatum, & subscriptum, publicè in Collegio aseruetur.

Qui, & qualiter in Collegio Notariorum sint ascribendi, formaque iuramenti per eos præstandi. Cap. I III.

QVI in Collegium Notariorum adscribi voluerint, eos Episcopus diligenter examine probet; tantùm idoneos recipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui à testimonio dicendo iure repelluntur, reijciat.

Eos qui vigesimum quintum annum non attigerint, quiq; per quadrienniū in Notariatus officio integrè, periteq; non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quàm iurarint Episcopo ea iurandi formulæ, quæ infrascripta est; quam etiam ab ijs, qui in Notariorum Collegium adscripti iam sunt, ad duos menses præstari iubemus in manibus Vicarij nostri.

Ego N. Notarius à R. D. N. Episcopo, vel D. N. eius Vicario delectus, commissum mihi munus diligenter, ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero Notarius, vel à quocumque alio eorum nomine, quavis de causa nihil, ne sponte quidem datum, accipiam; præter id, quod Episcopi taxatione præfinitum est.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interponam, quo mihi vlla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram R. D. Episcopo, seu eius R. D. Vicario Generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro, nisi de licentia eiusdem Episcopi, vel Vicarij.

In causis verd, in quibus sum, vel fuero Notarius, omnes actus iudiciales substantialiter in Manuali, seu memoriali coram Reuerend. D. Episcopo seu eius vicarijs, aut alio ab eis preposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam.

Conscriptos eos, & instrumenta, & omnia alia, & singula in causis producta, cum Reuerendissimus D. Episcopus, vel alij supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis petierint; in registrum fideliter, quàm celerrimè referam, vel referenda curabo.

Litigatorum postulatu, vel alicuius eorum, in singulis terminis successiue litigatoribus ipsis copiam dabo, cum per Reuerendissimum D. Episcopum, seu alios supradictos decretatum fuerit, sine recusatione, & fraude, contentus mercede, Episcopi taxatione præfinita.

Secreta

Secreta eiusdem officij, & causarum nemini patefaciam, presertim attestationses testium, & consilia assessorum, attestationsesq; & sententias, donec publicata, perlatæ, & sententiatæ, & per Reuerendissimū D. Episcopum, seu alios supradictos subscriptæ fuerint.

Constitutionibus, & mandatis Reuerendissimi D. Episcopi obtemperabo, iura ipsius, & eius mensæ pro posse defendam.

Instituta quoque officij, & officialium Collegij honesta iussa seruabo.

Nec vlllo unquam tempore contrafaciam, & omnia & singula superscripta, omni dolo & fraude omnino remotis, inuiolatè præstabo, & ita promitto, & inro, sic me Deus adiunet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Quomodo Notarius originalia seruet, eorum exempla, & aliaritè scribat, pro spiritualibus nihil percipiat, Cancellariaque referuanda, atque contrafaciens plectendus sit. Cap. V.

Nullus Notarius iudicibus Ordinarijs delegatis arbitris, nec arbitratoribus originales processus deferat, sed eorum tantum exempla, & regesta fideliter collata; nisi alicuius inopia, vel alia iusta causa, aliud aliquando Episcopo suaderet, vel eius Vicario.

In huiusmodi exemplis, seu registis nihil superuacaneum scribant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionè tantum his, vel similibus verbis adscribant. Eo die & c. reproducta fuit citatio, de qua supra, quæ fuit executæ, vt supra.

Ne dignitates iudicum, vel litigatorum repetant; sed ponant tantum his, vel huiusmodi verbis; R. Episcopus N. Iudex N. Actor. N. Reus.

Nec in carta bibula scribant, nec ea litera, quæ legi facile non possit; sin minus, male scripta, Episcopus vel eius Vicarius Notarij impensa scribi melius iubeat; vel ab ijs, qui registrum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel maiorem, vel minorem, si ei videbitur, solui iubeat.

Notarij in literis dimissorijs, seu testimonialibus, Sacri Concilij Tridentini decretum seruent; in alijs quæ merè spirituales sunt, etiam si nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant; præter scripturæ mercedem moderatam.

Qui Notarij contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos Episcopi ab officij vsu submoueant ad tempus, vel etiam in perpetuum; si id delicti gravitas postularit; & alijs pænis suo arbitratu coerceant.

Cancellarias verò vendi, locari, vel earum nomine, vel occasione, quouis pretextu cuiusvis personæ, quidquam solui prohibemus.

Notarij, & si qui præterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officij, & alijs præterea pænis Episcopi arbitratu, vel eius Vicarij.

Causæ à decem aureis infra qualiter decidendæ. Cap. V I.

Causæ, quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summarie, simpliciter, ac de plano, sola rei veritate perspecta, sine forma iudicij cognoscantur, id quod agi licet ex facultate à Pio Quinto concessa omnibus huius prouinciæ Episcopis.

Nihil pro visione scripturarum, & quid tantum pro testimonialibus, & dimissorijs percipi possit. Cap. V I I.

Facit in
sui ratio
ne tex. in
cum ab
omni de
vit. & ho
nef. Cle.

NE pecuniæ quicquam Ordinarius, delegatusve iudex accipiat pro recognitione, aut ut vocant, visione scripturarum ad causas, quæ apud se aguntur, pertinentium.

Pro singulis literis dimissorijs, quæ pro suscipiendis pluribus, omnibusve minoribus, vel etiam maioribus ordinibus concedentur; itemq; pro singulis literis, quibus Notarius testatum faciat, plures omnesve ordines alicui collatos esse, decimam partem aurei nummi tantum ad summum à Cancellario accipi liceat; ac si hæ literæ de vno tantum ordine suscipiendo, vel suscepto essent datæ. Idq; si modo nullum ei salarium pro officij sui munere exercendo constitutum sit.

Qualiter acta omnia in Codicem referenda, & cum alijs instrumentis, & scripturis in archiuio conseruanda, à quibus conscribenda, & exemplificanda sint.

Cap. V I I I.

Acta omnia Notarij in Codicem, non in pagellas referant, quamuis eas cordula infigant; idq; prestent, mense saltem, postquam rogati illa contecerint.

Certus in Archiuio Episcopali locus constituitur, vbi causarum, ac iudiciorum Codices, instrumenta, acta, scripta, & alia, à Cancellario, & Notarijs fori Episcopalis, ad ipsum forum pertinentia, singulis annis confecta, quotannis recondantur, ita vt inde, cum vsu venerit, promi possit, quidquid in Ecclesiastico foro vnquam agitatum erit.

Is certus Archiuij locus duabus clauibus claudatur; quarum vnã Episcopus, alteram eius Cancellarius habeat.

Notario autem instrumentorum, quæ confecit, exemplum, idq; sumptibus suis habere, aut retinere liceat.

Si Cancellarius, Notariusve aliquis decesserit, vel ab officio se abdicarit, amotusve sit, quæcunque ille, vel instrumenta, vel scripta, vel acta eiusmodi confecit, statim Episcopi iussu in eundem locum deferantur. Quod si processus alicuius causa nondum sit completus, & causam, ob quam confectus est, partes prosequantur, eius in Archiuium delatio deferri poterit, quoad causa sit peracta.

Ex Archiuij tabellis, exemplaribusve, si quæ vnquam acta, aut instru-

menta,

menta, qua Notarij manu, signoq; munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is qui rogatus Notarius illa confecit, si viuit, vt operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modò edi liceat, ipse conficiat si præsens est: si verò abest, id seruetur, quod iure cautum est: sin autem obiit, id Episcopalis Cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant Notarij heredes, nisi aliter inter partes conueniatur.

Testium dicta, & attestations, in causis civilibus ne scribantur ab alio, quàm ab ipso cause Notario, siue actuario, vel ab alio eius nomine, quæ attestations ipsi Notario causæ, siue actuario consignentur, & asseruentur, vt post in Archiuo vnà cum toto processu recondantur, vbi custodiuntur aliorum actorum monumenta.

Idem decernitur de instrumentis, actisve dicta causæ; quibus decretum iudicis adscribi contigerit.

In alijs verò omnibus, quibus auctoritas, decretumve Episcopi sit interponendum, Cancellarius tantùm Notarius adhibeatur.

Quomodo Tribunal fori ab Episcopo visitandum sit.

Cap. I X.

Quotannis fori sui Tribunal Episcopus visitet; inquiratq; an præscripta fori ratio, an præfixita taxa seruetur: tum præterea, an si quæ corruptelæ, si quæ abusus irrepererint; an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat; idq; sollicitè in primis curet, vt tollantur abusus, tum restituantur quæcunque ad rectam iudiciorum formam attinent.

Qualiter etiam substitutis, & scriptoribus nè munera capiant. prohibetur. Cap. X.

Maximè interest, non modò cum, qui officium tanti ponderis, tamq; valde cum Episcopali cura coniunctum, gerit, quale est Cancellariæ Episcopalis munus, sed illos etiam, qui vel substituti nomine, operam simul in eo ipso monere ponunt, vel in Cancellariæ scriptorum numero censentur, cum ab omni alio negotio expeditos esse, quò attentiores sint ad operam, curamve susceptam, tum maximè vacuos, ac planè liberos ab omni, vel minima suspitione cupiditatis, prauæq; affectionis, nedum corruptelæ. Quare præter ea quæ olim hoc de genere iam constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdiciamus, nè eorum quispiam ab vlla cuiusuis loci, ordinisve vniuersitate, collegio, homineq; vllò, ne diæcesis quidem alienæ, qui in foro Episcopali, causas, lites, & negotia, cuiuscunque generis sint, duobus ante annis habuit, aut iam nunc habet, aliquod vel minimum donum, munusve etiam sponte oblatum, accipere possit.

Prædictis quomodo patrocinari non licet. Cap. X I.

Ne præterea in eo foro Ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotia, nec cuiuscunque suscipiat, neque agat; nec verò dispensationes, neque alias

eius

eius generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officij quod gerunt, ratio aliter deposcit, aut Episcopus consenserit. Qui contra fecerit, à muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur; alijsq; pœnis plectatur arbitrato Episcopi.

Originalia quibus, & quo loco tantum ostendenda.

Cap. X I I.

Cancellarius, & Notarij causarum, tam civilium, quam criminalium, acta, gesta, tabulas, instrumentave, & processus originales, ne ullo nomine, ne inspiciendi quidem tantum causa, usquam exhibeant, nisi in proprio pluteo, aut Cancellaria, archiviive loco. Illa vero inde aliò asportari ne liceat, etiam de eorum quorum interest, etiam si cui certo homini transferenda, rectè, ac tuto committi possint, præterquam iudici causa ostendenda, Qui secus fecerit, cum ab Episcopo plectatur graui pœna, tum damnum resarciat etiam, si quid quisquam eo nomine fecerit.

Copia attestationum, aliarumque scripturarum, ne cuiquam sine licentia Vicarij detur. Cap. X I I I.

Ea cautio Cancellario, & Notarijs adhibenda est, ne copiam alicuius cause actorum, attestatum, sententię, vlliusq; scripturę exemplum edant, facultate scripta editionis à Vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officij amissione mulctetur, aliaq; pœna puniatur, pro Episcopi arbitrio.

Nihil ultra taxam, nisi ex facultate Apostolica percipiatur.

Cap. X I I I I.

Quæ Concilium quintum prouinciale gratis à Notarijs dari sancit, ea ita seruentur omnino vt ibi sancitum est, nisi taxa auctoritate Apostolica iam facta aliud permittat.

Episcopus nec alij de emolumentis Cancellarię præter eiusdem ministros nihil percipiant. Cap. X V.

De emolumentis Cancellarię Episcopalis, quam Concilio Prouinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quicquam persolui, vetitum est, nihil prorsus utilitatis priuatę ad Episcopum, eiusve mensam, aut Vicarium, neque ad alios, præterquam ad Cancellariam, Cancellariumve, ceterosq; eiusdem Cancellarię ministros, perueniat. Qui, aliquid etiam à sponte dantibus, perceperit, tum in conscientię foro ne suum faciat, sed pauperibus loci, erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in Ecclesię instauracionem, vel in Sacristię vsu erogetur.

Sanctio Gregoriana contra Iudæos, promulganda. Cap. X V I.

Calē. Lu-
nij. 1581.
Iser eius.

Granis illa sanctio qua Gregorius X I I I. Iudæorum blasphemijs, & flagitijs obuiam ire voluit, in omni nostra diœcesi, præsertim vbi Iudæos

habi-

habere permiffum eſt, vel tractare ſepenumero, prout Epifcopus opus eſſe cenſuerit, de more promulgetur; atque ob eam cauſam libro huic in fine illam adiungi ſtatuumus.

dem 55-
mi Pon.
C6ft. nu.
73. i Bul.
fo. 1305

Quarum congregationum in initio, & fine quę orationes dicendę, & iccirco tabellę affigendę ſint. Cap. X V I I.

STata illa oratio, quam in ſynodis de Spiritu ſancto dici ſoleñne eſt, illa ſcilicet, cuius initium eſt, *Adſumus Domine, ritę ſanctęq; ut liber Pontificalis vetus oſtendit, congregationum initio recitetur, quę de ſanctę Inquiſitionis officio, de iudicijs, de ſententia cauſę ferenda, habebuntur.*

Itidem fiat in omni conuentu, ubi de clericalibus examinibus, de electione, inſtitutione ve eius agetur, aut deliberabitur, in quem alicuius beneficij Eccleſiaſtici cura adminiſtratio ve conferatur. Quam ob cauſam ea oratio rectę in tabula literis conſignetur, certoq; congregationis loco affixa, cum uſu venit, in promptu ſit, vnã cum alia ſtata oratione, quam in initio, & in fine aliorum actionum, congregationum ve ex officio Beatę Marię adhiberi, inſtituti, moriſq; eſt.

Quę taxa, à quibuſcunque ſeruanda ſit. Cap. X V I I I.

Conſtitutio decretorum, & taxarum à Metropolitanò confeſta, & Apoſtolicis literis Sanctiſſimi Domini noſtri Gregorij Papę X I I I. confirmata & renouata, & in fine huius libri ſcripta, quę per Iudices ſynodales, & conſeruatores Regularium, exemptorum ve quorumcunque, & per ordinariorum etiam in cauſis delegatis, ac per eorum omnium, & ſingulorum Notarios ſeruanda, atque ad executionis uſum inducenda eſt, ab vniuerſis, & eorum vnoquoque cuius intereſt, ſeruetur diligenter, inuiolateq; ita tamen, vt ſi quibus in rebus, cauſis, negotijs ve aliquo ſtatuto, aut conſuetudine laudabili, nihil vel minus, quàm ea taxa præſcribitur, per Iudices à Synodo deputatos, ac Regularium exemptorum ve quorumcunque conſeruatores exigi deberet, conſuetudo illa, ſtatum ve omnino retineatur, ſerueturq; ad euſdem conſtitutionis præſcriptũ; quę conſtitutio non derogat conſeſſioni Sixti Quinti, quę etiam imprimetur infra.

Subdat.
Ro. die
4. Iunij
1580. Po-
tif. euſ-
dę S. D.
anno 9.
Inci. Ac
perpetu-
rei mem.
Romani
deceret Po-
tificem.

Quam conſtitutionem, ſeu taxam iudicibus ſynodalibus, & Conſeruatoribus præſcriptam, ſeruet etiam Ordinarius: niſi quibus in rebus conſuetudine, decretis, vel conſtitutionibus, taxę ve Epifcopalibus, taxa minor ei ſeruanda propoſita eſſet, quam omnino ſeruet.

Contra quoſcunque circa taxam inobedientes qualiter agatur.

Cap. X I X.

SI Vicarius, Iudex ve Ordinarius in cauſis ordinarijs, vel delegatis, aut Conſeruator Regularium, & exemptorum quorumcunque ſuis in cauſis, aut Iudex in ſynodo deputatus, pro cauſis commiſſarijs, eorum Notarij, aut miniſtri, quicunq; contra præſcriptum ſanctiõis illius Pontifici quicquam

commiserit, deliqueritve, cum eo, quicumque sit, ad præscriptum eiusdem constitutionis agatur.

DE OFFICIO IUDICIS. Tit. II.

Pupillorum, viduarum, & egentium patrocinator deligendus.
Cap. I.

PUPILLORVM, viduarum, & egentium hominum, cura, Episcopo, communi omnium parenti, sacrosanctis Canonum legibus, potissimum commendata & commissa, negligi non debet: ne si legatur, Vociferentur ad Dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio Episcopus aliquem cõstituat Ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianę charitatis operibus, atque officijs deditum, qui misericordię viscera indutus, id generis hominum patrociniũ in omni causa suscipiat. Quod si aliqui iam huic pio operi præfati sint, id agat Episcopus, ut ij munus sibi creditum exequantur, quam diligentissime.

DE FORO COMPETENTI. Tit. III.

Clericus in aliena à sua diœcesi delinquens, & profugus qualiter proprio Episcopo transmittendus. Cap. I.

EPISCOPVS, vel Vicarius clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit, & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius Episcopo petente, & sibi de Clerici, qui deliquit, citatione, & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendendi, & ad illum mitti curet, idq; sumptibus petentis.

Qui inferiores Episcopis causas criminum, & matrimoniorum cognoscere nequeant. Cap. I I.

Quicumque in dignitate Ecclesiastica constituti, etiam exempti, qui intra fines diœcesis sunt, & reliqui præterea inferiores Episcopo, nè privilegiorum, consuetudinive prætextu, matrimoniorum, & criminum item causas, tiam v'sitando cognoscant; sed Episcopi iurisdictioni, iudiciove relinquunt, id præscriptum Concilij Tridentini.

Seff. 24
c. 25. ver
Ad hæc,
de refor.

Non tamen Abbates, quibus aliàs legitime talis iurisdictione competit, alijve inferiores, si de immemorabili consuetudine eiusmodi legitime doceant, quominus de his etiam causis cognoscant prohibeantur.